

De Europese programma's van Fianna Fail, FDF-RW en Volksunie

*Een gemene noemer voor Ierse nationalisten
en Belgische federalisten ?*

door Joan HART en Bruno DE WITTE,

Europacollege, Brugge.

★

Inleiding.

De traditionele politieke families gaan, zoals bekend, de Europese verkiezingsstrijd in met een min of meer coherent gemeenschappelijk programma en met een gemeenschappelijke organisatie op Europees vlak.

Bestaat er iets dergelijks voor die partijen die geen grensoverschrijdende ideologie aanhangen, en wier doctrine juist gebaseerd is op het eigene van hun volksgemeenschap ? Vindt men m.a.w. een gemeenschappelijke Europese visie bij de (volks)nationalistische en autonomistische partijen ?

Wij zouden dit willen nagaan aan de hand van die vier partijen die de meest serieuze kans maken in het rechtstreeks verkozen Europees parlement vertegenwoordigd te zijn (1). Drie daarvan zijn Belgische partijen en vormen twee lijsten voor de verkiezingen van 10 juni : die van de Volksunie in het Nederlandstalig kiesdistrict, die van de coalitie FDF-Rassemblement Wallon in het Franstalig kiesdistrict. De vierde partij is de Ierse regeringspartij Fianna Fail, de politieke exponent van de radicale vleugel in de Ierse nationale beweging.

Het weze vooraf gezegd dat het hier om een vergelijking gaat tussen drie groepen die zelf niet het minste contact of samenwerking met elkaar hebben. Het vertrekpunt is dan ook een louter objectieve gelijkenis : dit zijn partijen die zich niet definiëren op basis van een religieus of klasseconflict, maar de gehele etnische gemeenschap willen vertegenwoordigen,

(1) Het Britse kiessysteem (districtenstelsel) maakt het de Schotse (SNP) en Welshe (Plaid Cymru) nationalistes zeer moeilijk een zetel te behalen.

op grond precies van de prioriteit die zij aan die gemeenschappelijke noemer — het tot een volk behoren-toekennen. Het zijn m.a.w. volks-nationalistische partijen, al wordt deze term door FDF en RW verworpen, om semantische redenen (2), maar ook om meer fundamentele redenen : er is geen besef, in Franstalig België, van het bestaan van een natie als resultante van het samenvallen van een sociaal-economische en een culturele realiteit ; het RW spreekt dan ook niet van Waalse natie, en het FDF voelt er zich zeker niet toe behoren.

Het praktisch belang van de studie is de eventuele vorming van een gemeenschappelijke fractie binnen het Europese parlement.

Zowel FDF-RW als VU staan op dit ogenblik erg eenzaam. Willen zij niet tot een vormeloze fractie van « niet-ingeschrevenen » gaan behoren, dan moeten zij contacten leggen met gelijkgezinden (federalisten) en min of meer gelijkgezinden. De eerste categorie zal waarschijnlijk onbestaande zijn, maar voor de tweede komt Fianna Fail, met haar 8 à 9 verhoopte zetels, theoretisch in aanmerking, ondanks haar huidig bondgenootschap met de gaullistische RPR in het kader van de fractie der « Europese Democraten voor Vooruitgang ».

Of er van enige verwantschap sprake kan zijn, zal blijken uit de nu volgende uiteenzetting over de grondhouding van deze partijen t.o.v. Europa en uit de daaropvolgende vergelijking van hun concrete programma's.

Fianna Fail en Europa.

De in 1926 opgerichte Fianna Fail (FF) is een nationalistische partij met als twee voornaamste doelstellingen de hereniging van Ierland en de herleving van de Ierse taal. Het probleem van Noord-Ierland blijft weliswaar onopgelost en neemt bijgevolg een belangrijke plaats in het beleid van de partij maar andere ontwikkelingen en factoren hebben gaandeweg een pragmatischer en minder doctrinaire benadering van de politiek noodzakelijk gemaakt. Eén van deze factoren is wel het feit dat sinds 1932 de FF steeds regeringspartij is geweest, met uitzondering van 10 jaar — zij kwam terug aan de macht in 1977 met meer dan 50 % van de stemmen en een recordmeerderheid van twintig zetels.

Zij wordt bestempeld als een « catch-all »-partij, daar zij kiezers aantrekt in alle sectoren van de bevolking. Traditioneel werd zij nochtans beschouwd als de verdedigster van de belangen van de kleine boer, wat begrijpelijk

(2) Het woord « nation » en « nationalisme » is in het Frans eng verbonden met het begrip « staatsnationalisme, dat juist door deze partijen zo verfoeid wordt.

is als men bedenkt dat tot midden in de jaren 60, meer dan de helft van de bevolking op het platteland leefde. De voortschrijdende verstedelijking van de Ierse maatschappij sindsdien wordt bijvoorbeeld aangetoond door de snelle groei van het vakbondslidmaatschap in de tien jaren tussen 1966 en 1976 : van 359.000 tot 465.000, of 22,5 % van het kiezerskorps. FF moest bijgevolg de landelijke en stedelijke belangen tegen elkaar gaan afwegen in de verkiezingsstrategie. Een belangrijk nieuw element van de partijorganisatie, tevens één van de verklaringen van haar verkiezingssucces in 1977, is de jongerenorganisatie, die nu 25.000 leden zou tellen.

Op dit ogenblik telt FF 6 zetels op 198 in het Europees parlement en vormt samen met de Franse gaullisten (RPR) en de Deense Vooruitgangspartij (de zgn. anti-belasting-partij) de fractie der « Europese Democraten voor Vooruitgang » (EDV). Deze groep wordt wel beschreven als een « alliance des circonstances » — een verwijzing naar de ideologische afstand tussen de samenstellende partijen.

Het verbond van FF met de gaullisten stuitte meer in het bijzonder op kritiek vanwege de twee andere Ierse partijen — Fine Gael (3) en Labour — maar Fianna Fail heeft de alliantie steeds verdedigd op grond van gelijkenissen « zowel van historische aard als op het (Europees) beleidsfront ».

De historische gelijkenis is een verwijzing naar de positie van dominerende nationale figuren van De Gaulle en De Valera, die tevens het succes van hun respektievelijke partijen tot gevolg had.

De gelijkenis qua beleid is een verwijzing naar de voorrang die zowel FF als RPR geven aan het behoud van de gemeenschappelijke landbouwpolitiek en de ontwikkeling van de regionale politiek. Deze prioriteiten werden opgenomen in het Gemeenschappelijk Programma van de EDV voor de rechtstreekse verkiezingen van 10 juni, dat werd gelanceerd te Cork in november 1978 in aanwezigheid van Chirac. Dit programma vormt als zodanig, zonder enige bijkomende toevoeging, het verkiezingsplatform van Fianna Fail. Het is nochtans onwaarschijnlijk dat leden van de RPR in Ierland campagne zouden voeren voor de EDV, daar de regering verveeld zit met Chiracs relatief anti-Europese houding.

Fianna Fail beschouwt de rechtstreekse verkiezingen voor het Europese parlement als « de belangrijkste ontwikkeling in de Europese politieke geschiedenis sinds de ondertekening van het Verdrag van Rome ». Hoewel

(3) Deze voornaamste oppositiepartij is al evenmin als de Fianna Fail in de gebruikelijke ideologische categorieën te vatten. Zij is echter toegetreden tot de Europese Volkspartij, en volgt sindsdien een globaal gezien meer pro-Europese koers dan haar rivaal.

zij een grotere invloed van het Europarlement wenst, is zij tegen een uitbreiding van zijn eigenlijke bevoegdheid — wat haar onderscheidt van zowel Fine Gael als Labour en waarmee ze aan de kant van de RPR staat hoewel ze op een veel minder luidruchtige wijze haar verzet tegen zulke bevoegdheidsuitbreiding te kennen geeft.

De reden van dit verzet is dubbel. De bevoegdheidsuitbreiding zou tegen de nationale belangen ingaan daar Ierland slechts 15 van de 410 zetels in het nieuwe parlement zal bezetten. De huidige concentratie van bevoegdheden bij de Raad van Ministers, waar de unanimiteitsregel een afdoende bescherming biedt, lijkt verkieslijker. Bovendien zou de bevoegdheidsuitbreiding een verminderde bevoegdheid voor het Ierse parlement tot gevolg hebben. Het rechtstreeks verkozen Parlement moet dan ook veeleer gezien worden als een « forum waar de verschillende souvereine belangen in een gemeenschappelijke Europese benadering samenkomen ».

Aan de ene kant beschouwt het Gemeenschappelijke Programma de Raad als de hoeksteen van de instellingen van de gemeenschap, maar tegelijk wenst het ook dat het Regionaal Fonds in belangrijke mate verhoogd wordt. Tegenover de actie zonder voorgaande van het Parlement, waarbij het de dotatie voor het Regionaal Fonds sterk verhoogde tegen de zin in van de Raad, was de houding van FF dan ook nogal dubbelzinnig. Zij deed geen duidelijke keus tussen haar twee doelstellingen : het Regionaal Fonds verhogen en de macht bij de Raad van Ministers bewaren.

Een gelijkaardige twijfel kenmerkte ook de Britse Labourpartij. Deze laatste verkoos ten slotte af te zien van de verhoging van de regionale uitgaven, door de nodige financiële bijdrage voor de nieuwe begroting te weigeren, en zo een verdere uitbreiding van de bevoegdheid van het Parlement tegen te gaan. De Fianna Fail maakte die keus niet en haar houding staat dan ook in duidelijk contrast met die van de RPR die deze actie van het Europarlement scherp veroordeelde, en op grond hiervan haar algemene houding aanmerkelijk verstrakte.

Zijn er dus wel degelijk verschillen in stijl tussen FF en de RPR sinds de publicatie van hun Gemeenschappelijk Programma in november 1978, dan moet men er toch bijvoegen dat hun grondhouding tegenover de Gemeenschap en de Europese integratie geen fundamentele verandering heeft gekend die het FF tot een breuk met de gaullisten zou leiden.

Beide partijen wensen een « Gemeenschap van souvereine staten » die de legitieme belangen van de verschillende lidstaten in aanmerking zou nemen.

Fianna Fail blijft zijn verbond met de RPR trouw en dit lijkt zo te zullen blijven ook na de verkiezingen — tenzij FF teveel als een anti-

Europese partij zou overkomen omwille van zijn band met de RPR. Dit etiket zou geen juiste weergave zijn van haar Europese politiek, die men best kan beschrijven als het zoeken naar het punt van evenwicht waar tegelijk de vooruitgang naar een Europese Unie en de bescherming van het nationaal belang verzekerd zijn.

De Volksunie en Europa (4).

De Volksunie is een federalistische partij op volksnationale grondslag en dit in een dubbele betekenis : op nationaal niveau betekent dit een autonome Vlaamse staat ; op Europees niveau, een federaal georganiseerd Europa met als bestanddelen niet de bestaande nationale staten maar de volkeren van Europa.

De Vlaamse ontvoogdingsstrijd werd door de VU traditioneel in Europees perspectief geplaatst. Van het ogenblik dat een onafhankelijke Vlaamse staat als onrealistisch werd afgewezen en het streven naar Groot-nederlandse integratie afgestorven leek, was de Europese integratie de enige mogelijkheid om de Belgische voogdij af te schudden.

Deze specifiek Vlaamse situatie mondt uit in een algemene visie op een driedig gestructureerd Europa, opgebouwd volgens het federalistisch subsidiariteitsbeginsel (enkel de problemen die wegens hun aard niet door het lagere niveau kunnen geregeld worden, behoren tot de bevoegdheid van het hogere niveau) :

- de gemeente,
- de volksgemeenschap of regio. De ideale basis is de volksgemeenschap ; sommige zijn echter te klein om een autonome entiteit te vormen, andere vallen samen met een grote nationale staat en moeten dan ook vervangen worden door kleinere socio-economische regio's (zoals de *Länder* in Duitsland).
- Europa, met als hoogste gezagsorgaan een bicameraal parlement : een rechtstreeks verkozen kamer, en een kamer der regio's.

Het meest opvallende in deze structuur is dat er voor de nationale staat geen plaats overblijft ; hij wordt afgebouwd in twee richtingen, naar boven en naar onder toe. Dit model van « Europa der Volkeren » maakt daarom weinig kans in een afzienbare toekomst ; de nationale staten hebben de

(4) De beschrijving van VU en FDF-RW geschiedt onder voorbehoud, daar bij het schrijven van dit artikel enkel de ontwerpen van programma's van deze partijen bekend waren.

ontwikkeling van Europa immers nog stevig in handen. Is dit model dus een utopie? De Volksunie acht het de enige reële kans voor Europa en beschouwt het veeleer als een utopie om op basis van de bestaande gecentraliseerde staten een evenwichtig Europa te willen opbouwen. De ontwikkeling van de laatste jaren zou aantonen dat men met deze methode noodzakelijkerwijze in het slop geraakt.

Op grond van het voorgaande kan men een dubbele motivering vinden voor de positieve houding van de VU tegenover de Europese eenmaking. Een aantal problemen moeten wegens hun omvang of hun grensoverschrijdend karakter op Europees vlak opgelost worden (bv. monetaire politiek, energie- en buitenlands beleid). Tevens is Europa een hefboom voor de desintegratie van de Belgische staat, voor de politieke autonomie van Vlaanderen en de culturele integratie van de Nederlanden.

Deze Europese integratie mag echter in geen geval leiden tot de vorming van een nieuwe unitaire organisatie die zoveel mogelijk zaken aan zich zou trekken. Dit gaat in tegen het subsidiariteitsbeginsel.

Een eerste stap in de goede richting is de verdeling van België in twee kiesdistricten voor de verkiezingen van 10 juni, wat de VU als een overwinning van haar thesis beschouwt. België zal aldus, op het vlak van het Europees Parlement, het eerste land zijn dat etnisch vertegenwoordigd is. Deze regeling heeft echter niet alleen voordelen voor de partij, daar aldus het « Tindemans-effect » (en eventuele andere effecten) niet meer tot één kiesarrondissement beperkt, maar over het hele Vlaamse land voelbaar zal zijn. Bij de VU is er dan ook weinig hoop om de uitslagen van de laatste nationale verkiezingen in die mate te verbeteren, dat zij toch 2 zetels i.p.v. zou behalen op 10 juni, ook al kan men ditmaal campagne voeren vanuit de oppositie.

Eén zetel of twee zetels, het is in elk geval niet veel en het rechtstreeks verkozen Parlement wordt, hoewel principieel toegejuicht, slechts aarzelend tegemoetgetreden. Het kan mogelijk nieuwe beweging brengen in de Europese eenmaking, het kan een forum zijn voor de ideeën van een Europa der volkeren, maar de VU vreest dat de vraag naar de *structuur* van het toekomstig Europa overstemd zal worden door de dagelijkse *beleids*kwesties, de enige waar de meerderheid van traditionele partijen belangstelling voor zou hebben.

De VU heeft felle kritiek voor de grote politieke families die zich verenigd hebben tot « Europese superpartijen, kunstmatige konstrukties die verstarde blijven in unitaristische of staatsnationalistische denkpatronen ». Een deel van de kritiek is uit te leggen door het feit dat de Volksunie zelf geen deel kan uitmaken van dergelijke groepering. Zij maakt wel deel uit van een « vrije Europese Alliantie » van volksnationalistische en federalistische partijen die allen een zes-punten-akkoord hebben onder-

tekend waarin o.m. gepleit wordt voor het zelfbeschikkingsrecht en de culturele ontplooiing van alle volkeren, en voor het totstandkomen van een Europa der Volkeren. Dit akkoord is evenwel geen programma voor de aanstaande verkiezingen, waar de Volksunie met een volledig eigen programma meedingt. De alliantie is trouwens breder dan het Europa der 9. Zij omvat, naast een aantal onafhankelijke persoonlijkheden van federalistische huize, politieke partijen en organisaties van nationale minderheden : de Fryske Nasjonale Party (FNP) (Friesland), de Partei Deutschsprachigen Belgier (PDB) (Oostkantons), Plaid Cymru (Wales) (5), Convergencia Democratica de Catalunya (Catalonië), Unione di Populu Corsu (UPC) (Corsica), Elsass-Lothringischer Volksbund (ELV) (Elzas), Union Valdôtaine (Val d'Aoste) en de jongerenorganisatie van de Süd Tiroler Volkspartei (Zuid-Tyrol) (6).

FDF-RW en Europa.

Het *Front Démocratique des Francophones Bruxellois* en het *Rassemblement Wallon* trekken naar de Europese verkiezingen met éénzelfde lijst en éénzelfde programma.

Eénzelfde lijst : aangezien Brussel en Wallonië geen twee verschillende kiesdistricten vormen, ware het onlogisch en zelfvernietigend dat beide verwante partijen apart in het strijdperk zouden treden. Bovendien kunnen zij op grond van de laatste verkiezingsuitslagen rekenen op twee zetels, wat de verdeling van de verkiesbare plaatsen vergemakkelijkt.

Eénzelfde programma ook. Er zijn wel degelijk verschillen tussen de Europese programma's van beide partijen en het uiteindelijk resultaat geeft blijk van de matigende invloed van het FDF — die een beleidspartij is, zeker op hoofdstedelijk vlak — op de integraal-federalistische positie van het RW. Deze verschillen leiden op het vlak van de principes tot vrij vage en pragmatische opties ; op vlak van het sectorieel beleid kan men de belangen veel gemakkelijker naast elkaar plaatsen : dit deel van het programma krijgt bijgevolg de klemtoon, in tegenstelling met wat bij de VU gebeurt.

Het Europa dat deze partijen wensen is een Europa van de diversiteit, en wel een diversiteit van driedubbele aard : regionaal, cultureel en ideologisch.

(5) De Scottish Nationalist Party maakt er echter geen deel van uit : zij staat volkomen afzijdig tegenover de Europese integratie. Na de verkiezingen zou zij wel eventueel in dezelfde fractie kunnen zetelen.

(6) De moederorganisatie van haar kant, is waarnemend lid van de christen-democratische EVP.

De regio is daarbij wel de fundamentele factor. Het gemeenschappelijk programma spreekt niet van « l'Europe des régions » zoals het RW-programma, maar de federalistische leer treedt hier toch sterk naar voor. Eenmaking van Europa en opkomst van de regio's : deze dubbele beweging vindt haar oorsprong in een zelfde vaststelling, dat de bestaande staten tegelijk te klein en te groot zijn.

Wallonië en Brussel moeten een eigen gelaat krijgen, moeten « ingeschreven worden op de kaart van Europa ». Er moet een rechtstreekse relatie tot stand komen tussen Europa en de regio's. Dit betekent echter niet dat de staten tot verdwijnen gedoemd zijn ; hier domineert weer die pragmatische visie.

Het Europa van de toekomst moet gebaseerd zijn op genoemde diversiteit. Welk Europa dat nu precies wordt, is in het vage gelaten. De nadruk wordt gelegd op de verwezenlijkingen op middellange termijn die het gediversifiëerd Europa naderbij moeten brengen, en waarbij men grotendeels binnen de bestaande structuren wil werken.

De rechtstreekse verkiezingen zijn een uitstekende gelegenheid om deze structuren, en met name het Parlement, nieuwe inhoud te geven. Het FDF-RW heeft daarbij echter niet het minste vertrouwen in de traditionele Europese politieke families. Zij zijn verantwoordelijk voor het vastlopen van de Europese gedachte. Hun zogenaamde gemeenschappelijke programma's zijn slechts samenraapsels van banaliteiten, dit omwille van de grote verschillen die er binnen elke groep bestaan. En tenslotte kan het Europa dat zij creëren niets anders zijn dan een soort unitaire superstaat. Voor het FDF-RW heeft het geen zin de Belgische centralistische staat te bekampen om een Europese jacobijnse staat in de plaats te krijgen, uit het zelfde hout gesneden.

De FDF-RW-coalitie trekt volledig alleen ter stembus. Door het feit dat de Volksunie aan de basis ligt van een Europese Alliantie, zijn contacten met alle andere leden van deze alliantie automatisch uitgesloten. De gevolgen van nationale tegenstellingen laten zich dus ook naar buiten toe voelen ! Traditionele contacten bestaan er wel met de Franstalige minderheden : de *Parti Québécois* in Canada, *Rassemblement Jurassien* in Zwitserland, *Union Valdôtaine* in Italië.

Zonder bondgenoten, wil de RW-FDF uitsluitend beoordeeld worden op haar eigen merites, als de beste verdediger van de Waalse en Brusselse belangen. Zij is dus niet uit op een fractievorming met gelijkgezinden in het Europese Parlement. Zij verkiest deel uit te maken van de groep der « niet-ingeschrevenen ». Allianties zijn mogelijk, maar dan op concrete beleidspunten. Vaste allianties zouden ingaan tegen het principe van een « gediversifiëerd Europa ».

Vergelijking van de programma's der Volksnationale Partijen.

A. *Structuur van Europa.*

De vier volksnationale partijen zijn voorstander van Europese eenmaking. Maar dit begrip dekt een heel verschillende lading.

De Fianna Fail heeft geen klaaromlijnd beeld van de Europese Unie waar zij zegt naar te streven. De soevereiniteit van de staten moet in elk geval geëerbiedigd worden ; is Europese integratie op bepaalde deelgebieden wenselijk, dan gebeurt dit slechts in zoverre dit met de (Ierse) nationale belangen overeenstemt.

VU en FDF-RW zijn voor een federaal getint Europa « der volkeren » resp. « der diversiteit ». Beide groepen wensen daarbij een bevoegdheidsafstand van de nationale staten naar beneden (volksgemeenschap of regio) en naar boven (Europa) toe. Wat gebeurt daarbij met de nationale staten ? De VU wenst minstens impliciet hun verdwijning, daar er in haar drietrapsstructuur geen tussenschakel voorzien wordt tussen volksgemeenschap en Europa. De FDF-RW-alliantie blijft vager wat haar uiteindelijk doel betreft, maar erkent intussen dat « de Staten bestaan, en waarschijnlijk nog voor lang ». Europa moet wel de regionale dimensie in aanmerking nemen, maar dit kan er niet komen tegen de wil in van de staten.

Het belang dat de verschillende partijen aan dit probleem hechten is zeer verschillend. Voor de VU heeft het probleem van de structuur van Europa absolute voorrang op de vraag naar het beleid dat in de diverse sectoren moet gevoerd worden. Het ene is een voorwaarde om serieus aan het andere te kunnen werken. Voor het FDF-RW is de inzet van de verkiezingen niet de constructie van een theoretisch en weinig realistisch Europa ; wel de Europese eenmaking bevorderen met alle mogelijke methoden, van federale of ook van confederale aard. Voor de FF ten slotte stelt het probleem zich nauwelijks. Europese eenmaking moet in elk apart domein beoordeeld worden en kan geenszins tot doel hebben het scheppen van een met de nationale staat rivaliserend gezag.

B. *Instellingen.*

De voorrang die de Volksunie schenkt aan de toekomstige structuur van Europa, heeft voor gevolg dat de huidige instellingen geen enkele specifieke vermelding waard zijn ! Het nieuwe parlement moet, als een constituante, boven de huidige verdragen uitgaan, en de nieuwe structuren uitwerken. Er wordt niet bijgevoegd langs welke concrete weg men naar het toekomstige federale Europa, met zijn bicameraal parlement, moet evolueren.

Het RW-FDF wenst geen juridische controverse rond de instellingen. De Europese verkiezingen zijn wel een gelegenheid tot democratisering van die instellingen (en met name het Parlement) en tot de maximale toepassing van de bestaande teksten (« tout le traité »). Dit omvat : wederinvoering van de beslissing bij meerderheid van stemmen in de Raad, groter recht van initiatief en uitvoering voor de Commissie, rekening houden met de adviezen van het Parlement — de eigenlijke bevoegdheden van het Parlement zouden niet verder uitgebreid worden dan wat het Vedel-rapport voorzag : opschortend vetorecht voor alle materies, medebeslissing voor enkele levensbelangrijke materies.

FF ziet de Raad van Ministers (en de Europese Raad) als de hoeksteen ; hij wordt beschouwd als de beschermer van de nationale belangen, meer in het bijzonder die van de kleine landen. Die basisoptie is impliciet aanwezig in verschillende beleidsdomeinen. Een rechtstreeks verkozen Parlement is *in se* een goede zaak ; de Europarlementaire moeten hun bevoegdheid echter niet zien toenemen, zij worden eerder gezien als een rugsteun voor het standpunt dat hun regering inneemt in de Raad.

C. Economische en sociale politiek.

Dit misschien belangrijkste domein van het Europese beleid, is ook datgene waar de posities het meest gelijklopend zijn.

Allen steunen het nieuwe monetaire systeem, al wensen FDF-RW en VU de uiteindelijke invoering van één gemeenschappelijke munt.

Allen wensen een verdere ontwikkeling van de Gemeenschappelijke Landbouwpolitiek, en met name waarborgen voor het inkomen van de landbouwer, en gelijkheid tussen de landbouwers der verschillende landen. Vooral voor FF is landbouw een absoluut essentieel programmapunt.

De noodzaak van een gemeenschapsinitiatief inzake industrieel beleid, om de werkloosheid te bestrijden, wordt ook algemeen aanvaard. Het EDV-programma voorziet in een EEG-richtlijn, een soort Europese omkadering van nationale initiatieven. Het FDF-RW gaat een stap verder en wenst een eigen industrieel beleid van de Gemeenschap.

Voor het overige moeten we ons beperken tot het opnoemen van enkele typische programmapunten. Bij het RW-FDF : een Europees reconversie-programma voor de crisissetoren (het Waalse staal...), drastische beperking van het kernenergieprogramma, stopzetting van de wapenhandel door Europa. Bij de VU : het traditionele leitmotiv « werk in eigen streek » : het kapitaal moet zich naar de arbeiders verplaatsen en niet omgekeerd ; het sociaal-economisch beleid wordt dus in nauwe samenhang gedacht met het regionaal beleid.

D. Regionaal beleid.

Voor minstens 2 groepen (FF en RW-FDF) staat de regionale politiek bovenaan op het lijstje van prioriteiten. Zij zijn het er over eens dat die regionale politiek tot nog toe haar doel gemist heeft, daar de kloof tussen arme en rijke gebieden binnen de Gemeenschap steeds maar vergroot.

Fianna Fail wenst een belangrijke verhoging van de dotatie voor het Regionaal Fonds, hoewel dit nu reeds belangrijke sommen geld in Ierland doet toevloeien. De criteria die voor de verdeling van dit Fonds voorgesteld worden, gelden niet toevallig stuk voor stuk voor de Ierse situatie : laag per capita-inkomen, industriële onderontwikkeling, moeilijkheden in de landbouw, geografische nadelen en vervoerkost, afstand van de grote commerciële centra van de Gemeenschap, de speciale problemen van grensgebieden.

Een heel andere klok horen we luiden bij de RW (die natuurlijk veel meer dan het FDF, partij van de rijke metropolis, in de regionale politiek geïnteresseerd is). Zij betwist de noden van de perifere gebieden zoals Ierland niet, maar oordeelt dat de meer centraal gelegen maar even hulp-behoevende gebieden van oude industrialisatie, zoals Wallonië, gediscrimineerd worden.

Beide groepen wensen een wijziging van het huidig subsidiesysteem op grond van nationale quota ; de hulp zou aldus werkelijk in de meest behoeftige streken kunnen geconcentreerd worden. De adviesraad bij het fonds zou daarbij, volgens het FDF-RW, uit vertegenwoordigers van de regio's moeten bestaan.

De VU heeft geen apart hoofdstuk over regionaal beleid, maar zoals gezegd staat haar hele socio-economisch programma in het teken van een streven naar een beter regionaal evenwicht. Voor het Regionaal Fonds als dusdanig bestaat er niet veel belangstelling, daar Vlaanderen hier weinig van te verwachten heeft.

E. Cultureel beleid.

Cultuur staat op de eerste plaats in het VU-programma. Het is weliswaar iets dat typisch tot de bevoegdheid van de volksgemeenschap of regio behoort, maar er is intussen een actief Europees cultuurbeleid nodig om alle volkskulturen aan te moedigen en aan de minderheden de ontplooiingskansen te geven die zij in het kader van hun nationale staat dikwijls moeten ontberen. Verder moet het Nederlands behouden blijven als één der officiële talen van de EEG.

Gelijkaardige bekommernissen vindt men bij het FDF-RW : decentra- lisering van het cultuurbeleid, bevordering van de minderheidskulturen, verdediging en bevordering van de Franse taal en cultuur. De culturele diversiteit die deze partijen voorstaan is verschillend van de regionale

diversiteit, terwijl er bij de Volksunie een logische band tussen beide bestaat ; dit omdat men Brussel-Wallonië wel ziet als een zelfde cultuurgemeenschap, maar als twee verschillende regio's. Zij wensen ten slotte de erkenning van de cultuurgemeenschappen in het Europese kader, naar Belgisch voorbeeld.

Geen woord over cultuur bij Fianna Fail. Niet dat deze partij hier niet gevoelig voor is : zij is de grote voorvechter van de herleving der Ierse taal. Maar dit behoort tot het interne beleid van de soevereine staten, en bemoeienissen vanwege de Europese instellingen zou zeker voor de gaullistische, jacobijnse bondgenoot als zeer ongepast overkomen.

F. Buitenlandse betrekkingen.

Het EDV-verkiezingsprogramma vermeldt alleen dat de Europese Gemeenschap een rol moet spelen in de wereldpolitiek, en dat is alles. Dit verzuim duidt niet op een tegenstelling tussen RPR en Fianna Fail. Ierland is als enige EEG-staat geen lid van de NAVO, en wil deze neutraliteitspolitiek verderzetten. De FF kan dus volledig akkoord gaan met de gaullistische stellingen : een onafhankelijk buitenlands beleid buiten de grote blokken, en bevordering van samenwerking en ontspanning.

Deze weglating is eerder een ontzeggen van alle legitimiteit aan de EEG om een eigen buitenlandse politiek te voeren. Reden hiervan is zoals bekend de trouw die de meerderheid der leden blijft betuigen aan een Atlantische koers, waar de gaullisten niet moeten van hebben.

Voor de VU moet Europa streven naar de afbraak van de machtsblokken, en in afwachting hiervan een eigen gelaat krijgen binnen de NAVO. In geen geval mag Europa een nieuwe supermacht worden.

Het FDF-RW-programma behandelt dit hoofdstuk zeer grondig. Op dit ogenblik zijn de lidstaten hopeloos verdeeld, en worden dus gedomineerd door de grootmachten. Wil Europa een eigen identiteit vinden, dan moet het een gezamenlijk en onafhankelijk buitenlands beleid voeren ; het moet een wereldrol spelen, maar dan als tegengewicht tegen de bestaande blokken. Het taboe-onderwerp van de Europese defensie wordt ook aangesneden ; wil Europa werkelijk autonoom optreden, dan moet het zijn eigen verdediging op zich nemen, zij het in een eerste stadium binnen de NAVO, maar dan op voet van gelijkheid met de VS.

Besluit.

Hoewel zij op nationaal vlak tegenstanders zijn die niets met elkaar te maken willen hebben, kunnen FDF-RW en VU niet verbergen dat zij grotendeels tot een zelfde, federalistische gedachtenwereld behoren. Hun Europees programma vertoont meer gelijkenissen dan verschillen, en het

verschil dat er is, is er één van graad : de VU staat op een radicaal, compromisloos, federaal standpunt ; het FDF-RW schijnt geen dergelijke klaaromlijnde doctrine te hebben, maar haar visie op de verschillende deelgebieden is beter gestoffeerd, en staat sterk onder invloed van het regionalistische ideeëngoed.

Tussen deze partijen en de Fianna Fail gaapt er echter een grote kloof. Een vergelijkbare historische achtergrond heeft dus tot twee heel verschillende evoluties geleid.

Waar liggen nu deze fundamentele verschillen ?

1. Een eerste verschil is dat de FF op sociaal-economisch gebied een conservatiever standpunt inneemt dan de VU, het FDF en *a fortiori* het RW. Dit is evenwel weinig relevant in het domein van de Europese integratie en de fundamentele houding die de partijen er tegenover aannemen.

2. Elk van de besproken groepen heeft de bedoeling een « catch-all » partij te zijn. Enkel de FF, als dominerende partij in de Ierse politiek, is daar een geslaagd voorbeeld van, terwijl noch het RW noch de VU er in gelukt zijn de traditionele zuilen beslissend te doorbreken. (Het FDF lijkt daar beter in gelukt, maar haar dominerende positie is tot een stad beperkt, en strekt zich niet uit over een hele volksgemeenschap.)

Als typische regeringspartij vertoont FF de klassieke neiging aan *pragmatische* overwegingen de voorrang te geven op ideologische. Op Europees vlak speelt zij ook een zekere rol : in het Parlement (via de EDV-groep), en vooral in de Raad, waar zij, via haar ministers, het Europees beleid werkelijk kan beïnvloeden. Het concrete sectorieel beleid is dan ook voor haar van groter belang dan discussies over de ideologische grondslag van het beleid en over de aard van de Europese integratie.

FDF-RW en VU daarentegen hebben weinig invloed in de dagelijkse Europese politiek, noch in de Raad, noch in het oude Parlement (waar zij niet vertegenwoordigd zijn), noch in het nieuwe Parlement, waar zij een kleine en marginale groep zullen vormen. Er is dus minder behoefte aan compromis en hun programma's zijn waarschijnlijk coherenter en met een duidelijker *ideologische* grondslag dan die van om het even welke partij voor de Europese verkiezingen — met als gevolg een, met name bij de VU, geringere aandacht voor de dagelijkse verwezenlijkingen.

3. Bovendien heeft de Fianna Fail het fundamenteel doel van de Ierse beweging — een onafhankelijke staat — reeds lang bereikt (grotendeels in 1921, volledig in 1948) en heeft zich gaandeweg ontwikkeld van een volksnationalistische bevrijdingsbeweging in een staatsnationalistische partij, die het gevestigd staatsbelang zo veel mogelijk wil beschermen en

bevorderen, en die daarom in Europa misschien wel een sociaal-economische steun, maar tegelijk een institutioneel-politieke rivaal ziet.

RW-FDF en VU daarentegen staan nog steeds in fundamentele oppositie tegen de bestaande staat die aan hun gemeenschap nog steeds de gewenste autonomie niet heeft verleend. Zij hebben bij een Europese eenmaking dan ook niets te verliezen; dat Europa is integendeel een potentiële bondgenoot.

In feite geldt dit laatste ten dele ook nog voor Fianna Fail. Niet de hele Ierse natie is omvat in de staat die zij bestuurt. De hereniging van Ierland — d.w.z. de afscheiding van Noord-Ierland van het Verenigd Koninkrijk — blijft een fundamenteel programmapunt van de partij. Zij ziet echter geen verband tussen die hereniging en de vestiging van een supranationaal Europa, in tegenstelling met de *Fine Gael*, die bij monde van haar leider Garret Fitzgerald in de Europese eenmaking een geslaagd voorbeeld ziet voor een vreedzame federatie van Noord-Ierland met de Ierse Republiek.

De afwezigheid van enig federaal getint denkschema bij de FF lijkt wel het meest typische verschil met de Belgische federalisten.

Een toenadering tussen deze partijen in het toekomstige Europees Parlement lijkt na dit alles zeer onwaarschijnlijk.

FDF-RW en VU zullen, zij het tegen heug en meug, in dezelfde fractie terecht komen. De Fianna Fail maakt van haar kant geen aanstalten om het gezelschap van de gaullisten te verlaten voor een nog marginaler « zevende fractie ». Een EDV-fractie zonder duidelijk ideologisch profiel, zoals die uit het verkiezingsprogramma maar voor komt, is voor hen ideaal en laat de FF-afgevaardigden toe zich volledig te wijden aan het verdedigen van de nationale belangen. Enkel wanneer de gaullisten een radicaal anti-Europese koers zouden varen, zou de FF aan afsplitsing kunnen denken. Maar het lijkt hoe dan ook onwaarschijnlijk dat zij daarbij aansluiting zoekt bij partijen als VU en RW-FDF.

Bestaat die wil trouwens aan de andere kant? De VU staat, mede op grond van de traditionele band tussen de militante vleugel van de Vlaamse en Ierse beweging (8), nogal positief, maar de FDF-RW staat volledig vreemd tegenover deze nationalistische partij, en wenst geen contact.

(7) Naast de socialistische, christen-democratische, liberale, communistische, conservatieve, en EDV-fracties.

(8) cf. de werken van pater Callewaert en A. De Bruyne over de periode voor en na de Ierse revolutie.

Summary : The European programmes of Fianna Fail, FDF-RW and Volksunie : a similarity between Irish nationalists and Belgian federalists ?

The article compares the attitude of the Irish Fianna Fail, the Flemish Volksunie, and the coalition of the Rassemblement Wallon and the Francophone Brussels' FDF, towards Europe and their programmes for the European elections.

These parties do not define themselves on a socio-economic or religious basis, as most of the other European political parties do, but give ideological priority to the ethnic or national factor. Does this imply a common and distinctive attitude to European integration ?

The answer must be no ; they disagree not only on sectoral policies, but their fundamental outlook is different.

FDF-RW and VU, on the one hand, though bitter opponents on the national level, both favour a federal Europe, in order to promote autonomy for their respective regions.

Fianna Fail on the other hand, while recognizing the political and economic importance of Europe, is sceptical on the institutional level. Fianna Fails approach is essentially pragmatic, being a government party identifying its interests with the national interest, whereas the Belgian federalists cannot identify themselves with the existing Belgian state.

Therefore it is unlikely at present that Fianna Fail will leave its European allies — the Gaullists — to join a hypothetical regionalist grouping in European Parliament.

